

SUBSTANTIVUL

Partea de vorbire flexibilă, care denumeste ființe, lucruri, fenomene ale naturii, acțiuni, stări etc.

1. Felul substantivelor

Dupa înțeles (natura denumirii):
-compuse (masă, școlar, prieten)
-proprii (Maria, Venus, Arad)
Dupa alcatuire (forma):
-simple (casă, Iași, om)
-compuse (prin contopire: untdelemn)
(prin alaturare: zi-lumină)

 Atentie! 1.Substantivele simple pot fi primare (carte, pernă etc.)sau derivate cu sufixe (bunătate, geamgiu, îndoială etc.)
2.Substantivele compuse sunt formate din două sau mai multe cuvinte cu sens unitar
3.Se scriu cu cratimă substantivele compuse dintr-un substantiv în N și unul în G (floarea-soarelui) din două substantive legate prin prepoziție (cal-de-mare), dintr-un substantiv și un adjectiv (argint-viu), dintr-un substantiv și un verb (gura-cască)
4.Se scriu într-un cuvânt substantivele compuse în care componentele nu-și mai păstrează individualitatea morfologică (bunavoință) G-D (bunavointei, **nu** buneivointe)
5.Substantivele proprii se scriu cu majusculă, indiferent de locul pe care îl ocupă în propoziție sau frază.

2.Genul substantivelor

În limba română substantivul are trei genuri: masculin, feminin, neutru

Genul masculin pentru ființe de sex bărbătesc sau lucruri care, prin obisnuiță sunt socotite masculine(om, cal, pom)

Genul feminin pentru ființe de sex femeiesc sau lucruri considerate, prin tradiție, feminine (pisică, floare, carte)

Genul neutru, în general, nume de lucruri (cer, stilou, nume)

★Substantive epicene- acele nume de animale, păsări sau insecte care au o singură formă pentru masculin și feminin (gândac, țânțar, fluture, elefant etc.)

★Substantive mobile- nume de ființe care au o formă pentru masculin (copil, profesor) și alta pentru feminin (copila, profesoara)

★Motiunea- procesul cu ajutorul căruia se formează substantivele feminine din cele masculine și/sau invers (elev/elevă, rată/ratoai etc.). Cele mai frecvente sufixe motionale sunt: feminine (-a, -ită, -ească, -că, -oaică, -toare), masculine (-oi, -an)

3. Numarul substantivelor

Substantivele din limba română prezintă forme de singular (elev, școală) și de plural (elevi, școli)

Masculin	Feminin
Neutru	

Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
Plural				
Ø/pom	i/pomi -uri/parcuri	a/clasa	e/clase	Ø/parc
u, u/codru, leu	i, i codri, lei	a/banca	i/banci	
Ø/orase	e/orase			
e/munte	i/munti -uri/lucruri, tablouri	e/parte	i/parti	u, u/lucru, tablou
a/tata	i/tati	Ø/manta	le/mantale	u, u/cadru,
curcubeu	e/cadre, curcubeie	a/marfa	-uri/marfuri	u/studiu
	i/studii	e/vreme	-uri/vremuri	

Ø- desinenta zero

- **Alternante vocalice** la radicalul substantivului în trecerea de la singular la plural: a/a (rana/rani) a/e (masa/mese) a/e (bat/bete) â/i (cuvânt/cuvinte) o/oa (covor/covoare) oa/o (comoara/comori)
- **Alternante consonantice:** d/z (lada/lazi) t/t (baiat, baieti) s/s (urs/ursi) g/ȝ (dunga/dungi) c/c (fiica/fiice) l/Ø (cal/cai) str/str (astru/astri)
- **Substantive defectve de numar:**
 - cu forme numai la singular (nume de materii, însusiri, stari sau ape, munti, persoane, locuri) comune (grâu, var) si proprii (Siret Traian)
 - cu aceeasi forma si la singular si la plural (pui, tei, unchi, invatatoare, nume)
 - cu forme numai la plural (unele nume de materii, nume de locuri, munti) comune (icre, câlti) proprii (Iasi, Balcani)
- **Substantive cu forme multiple de singular** (oapete/oaspe; pântece/pântec) sau **de plural** cu acelasi înteles (boli/boale; coli/coale) cu înteles diferit (coarne/corni/cornuri)
- **Substantive colective** (a caror forma de singular are înteles de plural):
 - substantive simple(primare): hoarda, herghelie, stol, turma, trib etc.
 - substantive derivate: alunis, frunzis, taranime, stejari etc.

⚠**Atentie!** Forma de plural a unor nume de materie (alamuri, dulceturi, matasuri etc) defectve, în mod normal, de acest numar, are sensul; unui plural colectiv, indicând soiuri, sortimente sau bucati din materia respectiva

Declinarea substantivului

Declinarea substantivelor nearticulate sau articulate nehotarât

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N	(un) om	(niste) oameni	(o) casa	(niste) case	(un) scaun	(niste) scaune
G	(al unui) om	(al unor) oameni	(al unei) case	(al unor) case	(al unui) scaun	(al unor) scaune
D	(unui) om	(unor) oameni	(unei) case	(unor) case	(unui) scaun	(unor) scaune
Ac	(pe)(un) om	(pe)(niste) oameni	(pe)(o) casa	(pe)(niste) case	(pe)(un) scaun	(pe)(niste) scaune

Declinarea substantivelor articulate hotarât

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N	leul	leii	masa	mesele	teatrul	teatrele
G	leului	leilor	mesei	meselor	teatrului	teatrele
D	leului	leilor	mesei	meselor	teatrului	teatrele
Ac	leul	leii	masa	mesele	teatrul	teatrele
V	leule!	leilor	-	-	-	-

Declinarea substantivelor proprii (nume de persoane)

Cazul	Masculin	Feminin	
N	Dan	Ileana	Lili
G	(al,a,ai,ale) lui Dan	(al,a,ai,ale) Ileanei	lui Lili
D	lui Dan	Ileanei	lui Lili
Ac	pe Dan	pe Ileana	pe Lili
V	Dane!	Ileana! Ileano! Ileana!	Lili!

Declinarea substantivelor proprii nume geografice compuse

- a) doua substantive în acelasi caz: N-Ac Târgu-Jiu; G-D Târgu-Jiului
b) doua substantive, al doilea în genitiv: N-Ac Vatra Dornei; G-D Vetrei Dornei
c) doua propozitii legate prin prepozitie: N-Ac Curtea de Arges; G-D Curtii de Arges
d) un substantiv si un adjectiv: N-Ac Valea Lunga; G-D Vaii Lungi

4. Cazurile substantivului

Nominativ (cine? ce?)

- subiect: Lui i se cuvine aceasta **cinste**.
- nume predicativ (întotdeauna în relatie cu un verb copulativ): Radu este **un copil** bun.
- apozitie (atribut apozitional): Râul **Mures** a iesit din matca.

Obs. Exemple se pot construi usor daca se folosesc adverbele : adica, anume, chiar, tocmai.

Mihai [adica] nepotul meu a împlinit un an.

Acuzativ

- atribut substantival prepositional (care? ce fel de?) Apa **de la munte** este rece (care apa?)

Obs. Nu face greseala sa pui întrebarea: de unde?

- nume predicativ (urmeaza dupa un verb copulativ, iar substantivul e însoțit de prepozitie) Florile sunt **pentru mama**

-complement direct (pe cine? ce?) Îl întreb **pe Mihai**.

-complement indirect (prepozitii + cine? ce?) Vorbim **despre cazuri**.

-complement de agent (de cine? de catre cine?) Întrebarea a fost pusa **de Alina**.

Obs. Urmeaza dupa un verb la diateza pasiva sau dupa un participiu

- complement circumstantial de loc (unde? cu sau fara prepozitii, încotro?) Vine **de la padure**.

-complement circumstantial de timp(când? cu sau fara prepozitiei,cât timp?)A lipsit de acasa **o săptămâna**.

-complement circumstantial de mod(cum? cât?)Copii vin **în grupuri**.Alearga **ca vântul**.(complement circumstantial comparativ)

-complement circumstantial de cauza:Codrul clocoti **de zgomot**

-complement circumstantial de scop:A plecat în oras **pentru cumparaturi**.

Genitiv

-atribut substantival genitival(al,a,ai,ale cui?)Interventia **colegei** a fost salutară.

-nume predicativ(urmeaza dupa un verb copulativ si este însoțit de articol

genitival:al,a,ai,ale)Pământul este **al tărănilor**.

Obs.Substantivele în genitiv pot îndeplini si alte functii sintactice saca sunt precedate de prepozitii sau locuri prepozitionale, forma articulata:

asupra,contra,împotriva,înapoia,deasupra, dedesubtul,în susul, în josul,în fundul,din cauza etc.

-complement indirect:Toti s-au ridicat **contra propunerii** lui.

-complement circumstantial de loc:Vizitatorii se uitau **în fundul pesterii**

-complement circumstantial de timp:A ajuns la gara **înaintea sosirii** trenului

-complement circumstantial de cauza:A întârziat **din cauza vremii**.

-atribut substantival prepozitional:Gradina **din fata casei** era inundata de

verdeata

Dativ

-complement indirect (cui?)**Padurii** îi lipseste cântecul pasarilor.

Obs.Substantivele în dativ pot îndeplini si alte functii sintactice,daca sunt precedate de prepozitiile:**gratie,datorita,multumita,potrivit, conform,contrar,aidoma,asemenea**

-complement circumstantial de loc(dativ locativ):Stai **locului** copile!

-complement circumstantial de mod:A raspuns **conform asteptarilor** noastre

-nume predicativ:El este **aidoma fratelui** tau.

-atribut substantival prepozitional(care?)Interventia **conform planului** a condus la reusita

-atribut substantival (cui?)Preot **desteptarii** noastre/ Oferirea de premii **olimpicilor** a fost televizata (de obicei dupa infinitivul lung)

-complement indirect cu prepozitie:Am reusit **datorita Ioanei**

-complement circumstantial de cauza:A întârziat **datorita ploii**

Vocativ

-nu are functie sintactica; se desparte prin virgula de restul cuvintelor, indiferent de locul pe care-l ocupa în propozitie: **Ioana**,vino afara!

VERBUL

Partea de vorbire flexibila în raport cu modul, timpul, persoana si numarul, care exprima actiuni, stari sau

calitati privite ca procese în derulare

1.Clasificarile verbului

a)dupa rolul sintactic si morfologic:

-predicative: îndeplinesc singure, la un mod personal, functia de predicat verbal (a citi, a merge, a vedea etc)

-copulative: leaga numele predicativ de subiect si îndeplinesc la un mod personal, împreuna cu numele predicativ, rolul de predicat nominal (a fi, a deveni, a se face)

-auxiliare: ajuta la formarea modurilor si timpurilor compuse, precum si a diatezei pasive (a fi, a vrea, a avea)

b)dupa posibilitatea de a avea complement direct:

-tranzitive: care pot avea complement direct (a face, a iubi etc)

-intransitive: care nu pot avea complement direct (a alerga, a fi, a merge etc.)

c)dupa referirea la persoana:

-personale: au forma pentru toate persoanele (a cauta, a citi etc.)

-impersonale: nu au subiect si, deobicei, au numai forma de persoana a III-a(a ploua, a ninge, a se zice etc.)

-unipersonale: de folosesc numai la persoana a III-a (a latra, a macai, a oua etc.)

a trebui este unipersonal ca forma si impersonal prin continut.

2.Locutiunile verbale

Grupuri de cuvinte, care contin în mod obligatoriu un verb, cu sens unitar si cu trasaturi morfologice si sintactice

specifice verbului

Structura locutiunilor verbale:

-verb+prepozitie+substantiv:a avea de gând

-verb+interjectie:a face tusti

-verb+substantiv:paziti-va gura(pronume între verb si substantiv)

-verb+.....etc.:a o lua la sanatoasa, a-si aduce aminte

- cele mai frecvente verbe întâlnite în locutiunile verbale:a face, a da, a lua, a avea, a pune, a trage, a baga

🔔**Atentie!** O locutiune verbala se recunoaste daca:

-se poate substitui printr-un singur cuvânt (a o lua la fuga=a fugi)

-întelesul unitar este altul decât sensul fiecareia dintre componente;

-exista un cuvânt care, luat izolat, nu are înteles clar (a-si aduce

aminte;aminte=?)

3.Diateza verbului

Categorie gramaticala specifica verbului care exprima raportul dintre subiect, verb si obiect: diatezele activa, pasiva si reflexiva

Diateza activa: arata ca subiectul face actiunea exprimata de verb, fara a suferi consecintele acesteia; se formeaza din tema verbului de conjugat la care se adauga terminatiile modurilor si timpurilor respective;

Diateza pasiva: arata ca subiectul sufera actiunea facuta de complementul de agent (exprimat sau subînteles) ; se formeaza din participiul verbului de conjugat precedat de diateza activa a verbului auxiliar **a fi**; diateza pasiva au doar verbele care la diateza activa sunt tranzitive;

Diateza reflexiva: arata ca subiectul face actiunea si tot el o sufera; se formeaza din diateza activa a verbului de conjugat precedat de pronumele reflexiv în dativ sau acuzativ cu rol de marca morfologica.

4.Modurile verbului

Categoria gramaticala verbala care indica forma pe care o ia verbul pentru a arata felul cum considera vorbitorul actiunea

Modurile:-personal: daca are forme distincte pentru exprimarea persoanei;

-nepersonal: daca prezinta actiunea fara referire la persoana care o savârseste;

-predicativ: daca verbul poate îndeplini functia de predicat;

-nepredicativ: daca verbul nu poate îndeplini functia de predicat;

Moduri personale, predicative:

-indicativ: exprima o actiune prezentata de vorbitor ca reala, sigura (eu lucrez, tac, culeg, fug);

-conjunctiv: exprima o actiune realizabila, posibila în prezent, ireala în trecut (eu sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug; eu sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit);

-conditional-optativ: exprima o actiune realizabila în functie de o conditie (eu as lucra, as tacea, as culege, as fugi);

-imperativ: exprima un ordin, un îndemn, un sfat, o rugaminte (lucreaza! taci! culege! fugi!);

Modurile nepersonale, nepredicative:

-infinitiv: exprima actiunea în mod general, denumeste numele actiunii (a citi, a lucra etc.);

-gerunziu: exprima o actiune în desfasurare, fara referire precisa la momentul vorbirii (citind, lucrând etc.);

-participiu: denumeste sub forma de adjectiv actiunea suferita de un obiect (citit, vazut, citit etc.);

-supin: forma verbala omonima cu participiul, având în plus prepozitiile **de, la, pentru** si sinonima cu infinitivul (de mâncat, pentru citit, la cules etc.);

5.Timpurile verbale

Categorie gramaticala verbala care exprima momentul sau durata savârsirii actiunii

Timpurile indicativului

-prezent: actiune simultana cu momentul vorbirii (lucrez, tac, culeg, fug);

-imperfect: actiune trecuta, nedeterminata în momentul la care se refera vorbirea (lucram, taceam, culegeam, fugeam);

-perfectul simplu: actiune trecuta, încheiata în trecut (lucrai, tacui, culesei, fugii);

-perfectul compus: actiune trecuta, terminata, fara a preciza momentul încheierii fata de prezent (am lucrat, am tacut, am cules, am fugit);

-mai mult ca perfectul: actiune trecuta, încheiata înaintea altei actiuni trecute (lucrasem, tacusem, culesesem, fugisem);

-viitorul: actiune ce se petrece dupa momentul vorbirii (voi lucra, voi tacea, voi culege, voi fugi);

-viitorul anterior: actiune care se va petrece în viitor si se va încheia înaintea unei alte actiuni viitoare (voi fi lucrat, voi fi tacut, voi fi cules, voi fi fugit);

Timpurile conjunctivului

-prezent: sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug;

-perfect: sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit;

Timpurile conditional -optativului

-prezent: as lucra, as tacea, as culege, as fugi;

-perfect: as fi lucrat, as fi tacut, as fi cules, as fi fugit;

☞ **Nu uita!** Imperativul, desi este mod predicativ, **nu** are forme decât pentru prezent.

🔔 **Atentie!** Dintre modurile nepredicative doar infinitivul are forme distincte pentru timp, prezent si perfect, celelalte moduri neavând forme pentru mai multe timpuri.

6. Conjugarea verbului

Flexiunea verbului dupa diateza, mod, timp, timp, persoana si numar se numeste conjugare

☞ **Nu uita!** Dupa terminatia infinitivului (forma de dictionar a verbelor) verbele se clasifica în patru conjugari:

Conjugarea I: verbe terminate în **-a** (**a lucra, a cânta, a visa etc.**)

Conjugarea II: verbe terminate în **-ea** (**a placea, a vedea etc.**)

Conjugarea III: verbe terminate în **-e** (**a bate, a merge, a spune etc.**)

Conjugarea IV: verbe terminate în **-i** sau **-î** (**a fugi, a dori, a coborî, a hotari etc.**)

☞ **Nu uita!** Conjugarea verbelor regulate la diateza reflexiva este aproape identica cu cea de la diateza activa. Paradigmele verbale sunt aceleasi, adaugându-se în fata verbului pronumele reflexiv în dativ si acuzativ cu exceptia imperativului si gerunziului, când pronumele sta dupa verb. Diateza reflexiva este defectiva de participiu si supin.

Conjugarea verbelor auxiliare: a fi, a avea a vrea

- ⚠️ Atentie!** 1. Verbele **a fi** si **a vrea** au la prezentul indicativ serii paralele de forme, prima, cu valoare predicativă, a doua, specializată ca auxiliar (Noi vrem o carte; noi am venit).
2. Forme ca vrei, vroiesc etc., rezultate din contaminarea verbelor **a vrea** si **a voi** sunt neliterare.
3. La perfectul simplu, toate cele trei verbe au câte două serii de forme, ambele corecte.
4. La imperativ (pozitiv si negativ), **a avea** are două forme, ambele corecte. Forma **aibi/n-aibi** e învechită.

1. Forme simple				
Modul	Timpul	Verbul		
		a fi	a avea (ca auxiliar)	a vrea (ca auxiliar)
Indicativ	Prezent	sunt, is, -s, s- esti este, e, îi, -i, i- suntem sunteti sunt, îs, -s, s- eram	am ai are avem aveti au	am ai a am ati au
	Imperfect	erai era eram erati erau	aveam aveai avea aveam aveati aveau	vreau vreai vrea vream vreati vreau
	Perfect simplu	fusesi (fui) fusesi (fusi) fuse (fu) fuserăm (furăm) fuserăți (furăți) fuseră (fură)	avui (avusei) avusi (avusesi) avu (avuse) avurăm (avuserăm) avurăți (avuserăți) avură (avuseră)	vrui (vrusei) vrusi (vrusesi) vru (vruse) vrurăm (vruserăm) vrurăți (vruserăți) vrură (vruseră)
	Mai mult ca perfect	fusesem fusesesi fusesi fuserăm fuserăți fuseră	avusesem avusesesi avusesi avuserăm avuserăți avuseră	vrusesem vrusesesi vrusesi vruserăm vruserăți vruseră
Conjunctiv	Prezent	să fiu să fii să fie să fim să fiti să fie	să am să ai să aibă să avem să aveti să aibă	să vreau să vrei să vrea să vrem să vreti să vrea
-Pozitiv Imperativ -Negativ		fi! fiti! nu fi! nu fiti!	ai! aveti! nu avea! n-avea! n-ai! nu aveti! n-aveti!	- -
Infinitiv	Prezent	a fi	a avea	a vrea
Gerunziu		fiind	aveând	vreând
Participiu		fost(ă), fosti, foste	avut(ă), avuti, avute	vrut(ă), vruti, vrute
Supin		de fost	de avut	de vrut

2. Forme compuse (se formează după aceleași reguli ca și verbele regulate)				
Modul	Timpul	Verbul		
		a fi	a avea	a vrea
Indicativ	Perfect compus	am fost	am avut	am vrut
	Viitorul	voi fi	voi avea	voi vrea
	Viitorul anterior	voi fi fost	voi fi avut	voi fi vrut
Conditional-optativ	Prezent	as fi	as avea	as vrea
	Perfect	as fi fost	as fi vrut	as fi vrut
Conjunctiv	Perfect	să fi fost	să fi vrut	să fi vrut
Infinitiv	Perfect	a fi fost	a fi vrut	a fi vrut

pronumele

parte de vorbire flexibila care tine locul unui substantiv

Feluri: personal, de politete, reflexiv, de întarire, posesiv, demonstrativ, nehotarât, interogativ, relativ si negativ

Observatii:

- 1.Pronumele personal, de politete si reflexiv nu devin niciodata adjective
- 2.Pronumele de întarire, posesiv, demonstrativ, nehotarât, interogativ, relativ si negativ pot fi adjective
- 3.Pronumele personal, de politete, reflexiv, de întarire si posesivau forme dupa persoana

1.PRONUMELE PERSONAL

Observatii:

- 1.Forme neaccentuate se întâlnesc doar în cazurile Ac. si D.
- 2.Vocativ are numai persoana a II-a: tu! voi!
- 3.Genitiv-numai persoana aIII-a: lui, ei, lor.
- 4.Persoanele I si aII-a nu au forme dupa gen : eu, tu, noi, voi
- 5.Pronumele dânsa, dânsul, dânsii, dânsule sunt pronume personale, nu de politete

Functii sintactice

-subiect:	N: Tu ajungi primul.
-nume predicativ în:	N: Fratele meu este el .
Ac: Întrebarea este pentru tine .
G: Cartea este a lui .
N(apozitie): Invitatul,adica el , sa poftasca
-atribut pronominal în:
în casa.	G: Sfatul lui dovedeste înțelepciune.
Cartea din fata lui este a mea.
D: Copilu- i statea linistit (dativ posesiv)
Ac: Te întreb si pe tine despre acest lucru.
Ac: A vorbit cu mine .
D: Lui i -am dat o carte.
G: (cu prepozitie) Napasta a cazut asupra
-complement direct în:	
-complement indirect în:	
ei.	
-complement circumstantial de loc în:	Ac: Merge la voi .

lui.(ei, lor) G: (cu prep. sau loc prep.) S-a asezat **în fata**
 D: (însotit de prep. sau loc. prep. cu forma
 nearticulata): **În fata-mi se**

asezase o persoana importanta.

-complement circumstantial de mod în: Ac: A raspuns **ca tine**.

-complement circumstantial de cauza: G: N-a venit **din pricina lui**.

Situatii în care pronumele personal nu are functii sintactice:

-în V (tu! voi!)

-dativul etic: Vor sa **mi-l** omoare

-când are valoare neutra: A luat-**o** la fuga
 Da-**i** înainte fara grija!

2.PRONUMELE DE POLITETE

-are numai forme pentru persoanele aII-a si aIII-a

pers. aII-a: N-Ac: dumneata, dumneavoastra

G-D: duminale

pers. aIII-a: N-Ac-G-D: dumnealui, dumneaei, dumnealor

Observatii:

-alte pronume de politete: Domnia ta (sa, lui, voastra), Maria ta(sa, lui, voastra), Înaltimea ta (sa, lui, voastra)

Excelenta ta (sa, lui, voastra).-folosite mai rar în vorbirea contemporana

-forme afective : mata, mataluta, matalica, talica, matala

-functii sintactice: aceleasi cu ale pronumelui personal(exceptii atr. pron. în D. si compl. circum. de loc în D)

3.pronumele reflexiv

Observatii: -are forme proprii numai pentru pers. aIII-a, cazurile D si Ac

D: sie, siesi/îsi, si

Ac: (pe) sine/ se

-pentru persoana I si aII-a împrumuta formele de la pronumele personale:

D: îmi, îti-, ne, va (**îmi** amintesc...)

Ac: ma, te-, ne-, va (**ma** gândesc...)

-formele de mai sus devin reflexive numai daca au aceeasi persoana cu

verbul:

te gândești
 pers II II

ma framânt
 pers I I

Functii sintactice:

-complement direct: Ac: **Te** privești în oglinda.

-complement indirect: D: **Îti** cumperi o carte.

Ac: Rar vorbea **despre sine**

-atribut pronominal: Ac: Lauda de sine

D: (dativ posesiv) **Si-a** certat copiii (copiii-si)

Mi-am aranjat cartile (cartile)

Observatii: Când nu are funcție sintactică, pronumele reflexiv se analizează împreună cu verbul, fiind marca diatezei reflexive

Forma accentuată de Ac., însoțită de art. hot. se substantivizează (Si-a soptit în **sinea** lui)

4.PRONUMELE SI ADJECTIVUL DE ÎNTĂRIRE

Forme:

-masculin, singular:	(eu) însumi (tu) însuti (el) însusi	fiu (m.sg)-vocala u - însumi (m.sg.)
-feminin, singular:	(eu) însami (tu) însati (ea) însasi	fiica (f.sg.)-vocala a -însami (f.sg.)
-masculin, plural:	(noi) însine (voi) însiva (ei) însisi	fii (m.pl)-vocala i -însisi (m.pl.)
-feminin, plural:	(noi) însene (voi) înseva (ele) însesi, însele	fiice (f.pl)-vocala e -însene (f.pl.)

Observatii:

1.Se gresește mai ales la folosirea vocalelor u,a,i,e aflate în fața formelor: -mi, -ti, -si, -ne, -va, -le

2.Pronumele de întărire se folosește rar în limba actuală. De cele mai multe ori, ele însoțesc un pronume sau un substantiv devenind **adjective de întărire**, de aceea funcția sintactică este de **atribut adjectival**.

3.Atentie la acord: Dan, Maria si Elena, ei însisi... (masculinul are prioritate)
Eu, tu si el noi însine...(persoana I are prioritate asupra celorlalte, iar persoana aII-a

asupra persoanei aIII-a)

4.Însusi poate fi înlocuit de adverbul **chiar** sau de alte sinonime (singur, propriu,personal,în persoana)

5.PRONUMELE SI ADJECTIVUL NEGATIV

Forme:

N-Ac: nimeni, nimenea	N-Ac:nici unul,nici una, nici unii, nici unele
G-D: nimanui	G-D:nici unuia, nici uneia, nici unora
nimic, nimica	

-Ca adjective se întâlnesc formele: nici o, nici un, nici unui, nici unei, nici unor.

-Aceleasi functii sintactice ca si celelalte pronume

Observatii:

1. Aceste pronume trebuie folosite în propozitii negative.

2.În exemplul:N-a stiut **nici** unul, **nici** altul- cuvântul subliniat este **conjunctie**, deci nu intra în alcatuirea unui pronume negativ.

6. PRONUMELE SI ADJECTIVUL POSESIV

-Are forme dupa persoana si dupa numarul obiectelor posedate:

ex. al meu, al tau, al sau a mea, a ta, a sa
 ai nostri, ai vostri ale noastre, ale voastre

Formele se obtin cu ajutorul atricolului posesiv genitival: al, a, ai, ale

Observatie: Pronumele **lui, ei, lor** sunt **personale**, nu posesive

Functii sintactice:

- subiect: N: **Ai mei** au ajuns acasa.
- nume predicativ: N: Caietul acesta este **al meu**.
 Ac: Florile sunt **pentru ai mei**.
- atribut pronominal Ac: Rar am vazut o privire **ca a ta**.
 G: Sfatul **alor mei** mi-a fost de folos.
- complement direct: Ac: I-am vazut **pe ai vostri**.
- complement indirect: Ac: Se gândea **la ai sai**.
 D: Le povestesc **alor mei**.
 G: Toti s-au ridicat **împotriva alor tai**.
- complement de agent: Ac: A fost chemat **de ai sai**.
- compl. circum. de loc: Ac: Vin de **la ai mei**.
- atribut adjectival: N: Cartea **ta** este aici.
 Ac: Locuieste pe strada **mea**.
 D: Caietului **tau** îi lipseste o foaie.
 G: Dorinta mamei **mele** e sfânta
 V: o, copilul **meu**, fii mereu înțelept!

Observatie: Pentru a afla cazul adjectivului posesiv **nu** se pun întrebările al, a, ai, ale cui? ci se stabileste cazul substantivului cu care s-a acordat adjectivul, care preia genul, numarul si cazul substantivului determinat.

7. PRONUMELE SI ADJECTIVUL DEMONSTRATIV

Forme:

- de apropiere: acesta, aceasta, acestia, acestea, asta, aia, etc.
- de diferentiere: celalalt, cealalta, ceilalti, celelalte, etc.
- de departare: acela, aceea (f.sg.), aceia (m.pl.) acelea, aia, etc.
- de identitate: acelasi, aceeași, aceiasi, aceleasi

Functii sintactice: acelesi ca si la celelalte pronume, iar ca adjectiv una singura: atribut adjectival

Observatii: 1. "Acela" are si o forma mai redusa "cel", care poate aparea numai în prezenta unui determinant obligatoriu (cel de acolo, cei prezenti)

2. Alte forme populare: asta, ista, aista, cesta, ala, alalalt, aia, isalalt.

3. Formele de feminin **aceasta, asta, aceea** intra si în componenta locutiunilor adverbiale (pentru asta, pe langa asta, cu toate acestea)

8. pronumele Si adjectivul nehotarât

Forme:

a) simple: unul, una, unii, unele altul, alta, altii, altele
atât, atâta, atâtia, atâtea tot, toata, toti, toate
mult, puțin, cutare

b) compuse (elemente de compunere: -va, -ori, -fie, -oare, -orisi, -vre, etc.) cineva, careva, ceva, câtva, fiecare, oarecine, orisicine, altcineva, vreunul, etc.

Observatii:

1. Pronumele nehotarâte în componenta carora intra cuvântul "cine" nu devin niciodata adjective.

2. Urmatoarele pronume nehotarâte își modifica forma atunci când devin adjective:

unul-un una-o altul-alt alta-alta vreunul-vreun
vreuna-vreo

3. Functii sintactice ale pronomelor nehotarâte: subiect, nume predicativ, atribut, complement, iar a adjectivelor nehotarâte: atribut adjectival.

9. PRONUMELE SI ADJECTIVUL INTEROGATIV

tine locul unui cuvânt asteptat ca raspuns la întrebare

Forme:

N: cine?	N-Ac: care?	N-Ac: ce?	N-
Ac: cât? câta? câti? câte?			
Ac: (pe) cine?	G-D: caruia?	G-D: nu are forme	G-D:
câtor?			
D: cui?	careia?		
G: (al, a, ai, ale) cui?	carora?		

Functii sintactice:

-subiect: N: **Cine** vine? (**Andrei** vine.)
-nume predicativ N: **Care** este sora ta? (Sora mea este **aceasta**.)
Ac: **Pentru cine** sunt cartile? (Cartile sunt **pentru Dan**.)
G: **Ai cui** sunt acesti copii? (Acesti copii sunt **ai vecinei**.)
-atribut pronominal: G: **Ai cui** bani lipseau? (Lipseau banii **Mariei**.)
-complement direct: Ac: **Pe cine** ai chemat? (Am chemat-o **pe sora** ta.)
-complement indirect: Ac: **Despre cine** vorbeai? (Vorbeam **despre bunica**.)
D: **Cui** i-ai povestit? (**Ioanei** i-am povestit.)
-compl. de agent: Ac: **De cine** ai fost ajutata? (Am fost ajutata **de colegi**.)
-compl. circum. de loc: Ac: **La cine** ai fost? (Am fost **la vecini**.)

Observatii:

1. Pronumele interogativ **cine?** nu devine adjective.
2. Toate adjectivele interogative au aceeasi functie sintactica de atribut adjectival.

N:**Care** carte -ti lipseste?

Ac:Despre **ce** întâmplare povestesti?

D:**Carui** copil i te adresezi?

G:Raspunsul **carui** coleg ti-a placut?

3.Pronumele interogativ CE este invariabil

4. Pronumle au functia sintactica,cazul, numarul si genul de la substantivul pe care îl înlocuieste

10.PRONUMELE SI ADJECTIVUL RELATIV

Forme:

a)simple:	N:cine	N-Ac: care?	N-Ac: ce?	
	N-Ac:cât?câta?câti? câte?			
	Ac:(pe) cine	G-D:caruia?	G-D:nu are forme	
	G-D: câtor?			
	D:cui	careia?		
	G: (al,a,ai,ale) cui	carora?		
b)compuse	m.sg.	f.sg.	m.pl.	f.pl.
N-Ac:	cel ce	ceea cecei ce	cele ce	
D-G:	celui ce	celeii ce	celor ce	

Functii sintactice:aceleasi cu ale pronumelui interogativ, doar ca exemplele trebuiesc introduse în fraze, în asa fel, încât pronumele sa devina relativ (el leaga o propozitie secundara de regenta ei). Functia poate fi aflata prin inlocuirea substantivelor pe care le substituie

Ex: -subiect: Stiu / **cine** vine.
-nume predicativ: Am aflat/ **care** este sora mea.
-atribut pronominal: Ma intereseaza/ **ai cui** bani lipseau.

Obs. 1.In anumite situatii pronumele relative pot deveni echivalente ca sens cu pronumele nehotarâte (S-a dus care pe unde a apucat)

2.Pronumele relative pot intra în componenta unor locutiuni, expresii pronominale si adverbiale (care mai de care, care pe care, cine stie, cine stie când, din ce în ce, câte si mai câte)

Articolul

Partea de vorbire flexibila care însoteste un substantiv, aratând în ce masura acesta e cunoscut vorbitorului

1.Clasificarea articolului

a)dupa înteles:-**articol hotarât** (propriu-zis)-arata ca obiectul denumit de substantiv este cunoscut vorbitorului

sau considerat ca atare

-**articol nehotarât** -prezinta obiectul denumit de substantiv ca nefiind bine cunoscut vorbitorului

-**articol posesiv** (genitival) -leaga substantivul care denumeste posesorul de obiectul posedat

-**articol demonstrativ**(adjectival) -leaga un substantiv de substantivul regent

b)dupa pozitie:-**articol enclitic**-se lipeste la sfârșitul cuvântului (omul ,cartea)
-**articol proclitic**-se afla în fata substantivului determinat (un caiet, niste carti)

- 🔔**Atentie!**
- 1.Articolul luat separat (fara cuvântul care îl însoțeste)nu are sens.
 - 2.Articolul poate însoți -un substantiv (poezia, un om, lui Mihai)
-un adjectiv(silitorul elev,floarea cea frumoasa)
-un numeral (al doilea, a treia)
 - 3.Articolul se analizeaza împreuna cu partea de vorbire pe care o însoțeste (singur nu are functie sintactica)
 - 4.Articolul are forme omonime cu alte parti de vorbire, dar poate fi depistat cu usurinta comparând opozitiile de numar (un caiet/niste caiete, un caiet/doua caiete; (articol-numeral))

2.Articolul hotarât

Se ataseaza substantivului, direct sau cu ajutorul unei vocale de legatura, aratând ca obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorului

Forme flexionare:

Cazul	Masculin	Feminin	Neutru	Singular	Plural	Singular
Plural	Singular			Plural	N-Ac	-i-a
	-le-l, -le			-leG-D	lui,-lui,-e(i)	-lor-i
	-lor-lui			-lorV-le		-lor -
	-lor-le			-lor		
Cazul	Masculin	Feminin	Neutru	Singular	Plural	Singular
Plural	Singular			Plural	N-Ac	elevul
	elev	ele	le	scaunul	G-De	elevului
	elev	ele	le	scaunul	Vel	vule!
	elev	ele	le	scaunul	Vel	vule!
	elev	ele	le	scaunul	Vel	vule!

- 🔔**Atentie!**
- 1.Articolul hotarât apare ca element constructiv în structura unor pronume-dânsul, dânsa, în aceste cazuri nefiind analizabil
 - 2.Prin articulare, unele adverbe si locutiuni adverbiale se transforma în prepozitii si locutiuni prepozitionale (înaintea, înapoia, în fata)
 - 3.Substantivele feminine nume proprii de origine autohtona, terminate în vocala "A" se articuleaza hotarât enclitic(cartea Mariei, Ioanei) iar cele de origine straina se articuleaza hotarât proclitic (cartea lui Jeni, lui Carmen)

4. Substantivele articulate hotarât care denumesc momentele zilei sau diviziuni de timp își schimbă valoarea gramaticală și devin adverbe (ziua, seara, joia, vara)

5. Când sunt precedate de prepoziții substantivele în Ac. nu se articulează (merge la școală), dar se articulează când sunt însoțite de un atribut (merge la școală de muzică)

3. Articolul nehotarât

Însoteste un substantiv, precedându-l întotdeauna, arătând obiectul definit de acesta nu este cunoscut vorbitorului

Forme flexionare:

Cazul	Masculin	Feminin	Neutru	Singular	Plural	Singular
Plural	Singular			Plural	N-Ac	un elev
niste elevi	un scaun			niste scaune	G-Dunui	elev
elevii	eleve			unor elevi	unui scaun	
						niste elevi
						eleva
						unor
						unor scaune

Observatii:

1. Formele UN și O ale articolului hotarât sunt omonime cu cele ale numeralului cardinal și al adjectivului pronominal nehotarât. Se pot deosebi în context: UN și O sunt:

- a) articole, când le corespunde NISTE (o carte/niste cărți)
- b) numere, când la plural le corespunde un numeral (un elev/ doi elevi)
- c) adjective pronominale nehotarâte, când la plural intra în corelație cu unii, unele (o carte/unele cărți)

2. Când însoțeste alte parti de vorbire, articolul nehotarât le transformă în substantive (du-te-vino/un du-te-vino)

3. Articolul nehotarât poate transforma numele proprii în nume comune (Hercule/un hercule)

4. Forma de plural a articolului nehotarât NISTE poate fi folosită și la forma de singular a unor substantive, conferindu-i un sens deosebit (un peste/ niste peste/niste pești) fata de pluralul articulat

5. Cuvântul **niste** cu înțelesul “câtiva”, “un pic de” nu e articol, ci adjectiv pronominal nehotarât

4. Articolul posesiv (genitival)

Se așază înaintea unui substantiv sau pronume în G, înaintea unui adjectiv posesiv sau a unui numeral ordinal și leagă, de obicei, numele obiectului posedat de cel al posesorului; se numește posesiv, deoarece indică posesia (apartenanța) și genitival deoarece intra în componenta întrebării genitivului

Forme flexionare:

Cazul Singular Plural	Masculin	Feminin	Masculin
Feminin N-Ac	elevului/ meu/ doilea	a elevei/ mea/ doua ai elevilor/mei	
ale elevelor/mele G-D	-	-alor mei	Observatii:

1. Forma de G-D **alor** apare numai în structura pronumelui posesiv la G-D (Port de grija alor mei)

2. La numeralul ordinal, **al, a** este element constitutiv, indicând, împreună cu articolul hotărât, genul acestuia (al treilea/ a treia)

Atentie: Formele articolului posesiv **al, a, ai, ale** se scriu întotdeauna într-un singur cuvânt. Nu le confundați cu secvențele omonime ca:

-prepoziția la infinitiv **a** + pronume personale neaccentuate la Ac sau D (**a-i** vedea/ **a-i** vedea)

-prepoziția **a + le** (pronume personal în D sau Ac, plural, feminin)

5. Articolul demonstrativ (adjectival)

Leaga un adjectiv de substantivul regent; ajută la substantivizarea adjectivului și a numeralului (cei tari, cei doi, cel de-al doilea) și la formarea superlativului relativ (cel mai bun)

Forme flexionare

Cazul Singular Plural	Masculin	Feminin	Masculin
Feminin N-Ac	Cel	Cea	Cele G-
DCelui	Celui	Celor	

Observatii: 1. Articolul demonstrativ se analizează împreună cu partea de vorbire pe care o însoțește

2. **Cel** apare frecvent ca termen regent, însoțit de un determinant obligatoriu, deci, în aceste situații, **cel** are valoarea pronominală (Cel de aici/ cea de acolo)

3. Formele articolului demonstrativ se scriu totdeauna în singur cuvânt și trebuie deosebite de secvențele omonime -pronume interogativ-relativ **ce** + pronume neaccentuat în D, Ac (ce-l întrebi?/ ce-i spui?)

-pronume **ce + le** (pronume neaccentuat de D și Ac pl.) (ce le dai/ ce le spui)

4. Articolul demonstrativ (adjectival) are flexiune de gen, număr și caz asemănătoare cu a pronumelui demonstrativ de departare **acela**, de care se deosebește prin absența elementului inițial și a celui final **a**

Adjectivul

Partea de vorbire flexibilă care exprimă însușirea unui obiect și se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat

Observatii: Adjectivul poate exprima: -proprietăți ale obiectelor sau fiintelor (greu, mic, ușor, luminos)

lemnos)

(țărănesc, studentesc)

oltenesc)

-materia din care este făcut un obiect (metală, lemnos)

-elementele constitutive ale unei colectivități

-referirea la posesor sau la origine (casă oltenesc)

1. Clasificarea adjectivelor

a)dupa forma: -variabile-cu 2 terminatii- la sg. au o forma pentru masculin si alta pentru feminin (bun/buna)

-cu o terminatie-la sg. au aceeasi forma pentru masculin si feminin (casa/baiat mare)

-invariabile-provenite din adverbe (gata, asa, astfel)

-provenite din împrumuturi vechi (ditai, sadea)

-provenite din împrumuturi desemnând culori (crem,

bleu, maro)

b)dupa origine: -propriu-zise(verde, bun, înalt)

-pronominale -posesive (caietul meu/tau/sau)

-demonstrative (fata aceasta/aceea)

-interogative (care fata?)

-nehotarâte(unii baieti/ unele fete)

-relative(ce fata)

-negative(nici un om)

-de întarire (fata însesi)

Observatii: Adjectivele variabile, cu o terminatie, se termina, de obicei în vocala E

c)din punct de vedere semantic: -calificative-primare (simple)- bun,frumos, albastru

-derivate cu ajutorul sufixelor

(timpuriu, tineresc)

-determinative (provenite din alte parti de

vorbire)

- pronominale -posesive (cartea mea/ta/sa)

-demonstrative (cartea

aceasta/aceea)

-interogative (care mama?)

-nehotarâte(unii baieti/ unele

fete)

-relative(ce carte)

-negative(nici o fapta)

-de întarire (el însusi)

-numerale (trei elevi)

-participale (pagina scrisa)

-gerunziale (masca râzânda)

-adverbiale (barbat bine)

d)dupa numarul formelor flexionare realizate în declinare:

-cu 4 forme flexionare (în functie de gen, numar si caz) -propriu-zise (bun, simplu)

-participiale (iubit)

-gerunziale

(suferind)

- cu 3 forme flexionare -cele terminate în consoanele C și G (lung, adânc)
- derivate cu sufixele -TOR, -ESC, -IU

(satesc, cenusiu)

- cu 2 forme flexionare -terminate în E (dulce)
- terminate în consoana palatală (vechi, dibaci)
- terminate în diftong (balai, rotofei)
- invariabile (maro, eficace, motrice)

Observatii: 1. De regula se așază după substantive (sunt postpuse)
 2. Din punct de vedere sintactic, adjectivul poate avea următoarele funcții:
 -atribut(adjectival)- baiat bun, floare frumoasa
 -nume predicativ (când determina un verb copulativ) Ana este

cuminte

-diferite feluri de complemente (determina un verb predicativ) Din verde s-a făcut galben

3. Din punct de vedere stilistic, adjectivele sunt epitete

4. Sufixe adjectivale frecvente: **-esc, -tor, -ean, -iu, -aret, -nic, -os**

5. În categoria adjective calificative intra și locuțiunile adjectivale (cu scaun la cap, de geniu)

6. Adjectivul poate sta și înaintea substantivului, de topica depinzând și articularea sa

2. Flexiunea adjectivului

În funcție de flexiune, adjectivele sunt variabile și invariabile; cele variabile se modifică după gen, număr și caz, prin desinente, însoțite sau nu de alternanțe fonetice

Desinente de gen (la singular):

Masculin/Neutru Feminin -u -u - --a -e -a -esimplu -a/albastru -a auriu -e/cenusie -e bun -a/frumos -frumoasa amarui -e/vechi -e

Observatii: 1. Adjectivele terminate în E (mare, dulce) nu prezintă diferențe de gen la singular (om mare - casa mare)

2. Adjectivele terminate la masculin în -U vocalic sau semivocalic (greu, roșu, rau) au femininul în -EA (grea, rea) și în -IE (rosie)

3. Alternanțele vocalice frecvente la opoziția de gen -E/EA (întreg/întreaga)

- O/OA (prost/proasta)
- IE /IA (biet/biata)
- E/A (desert/desarta)

Desinente de număr:

Observatii: 1. Unele adjective au forma unică pentru ambele numere:

- fie numai la feminin - cele terminate în -TOR (fata/fete silitoare)
- fie numai la masculin (pantof/pantofi vechi)
- fie la ambele genuri (copil/copii balai fata/fete balaie)

Alternanțe vocalice: ea/e (oltean/olteni) oa/o (moale/moi) ea/e (geman/gemeni) â/i (tânăr/tineri), a/e

(teapan/tepeni)

3. Alternante consonantice: s/s (sfios/sfios) t/t (lat/lati) d/z (crud/cruzi)
c/c(sarac/saraci) st/st (trist/tristi) g/g (lung/lungi)

Modificari dupa cazuri:

Observatii: Adjectivul sta dupa substantiv, sau poate sa preceada substantivul

1. Când adjectivul sta dupa substantiv el nu se articuleaza

2. Când adjectivul sta înaintea substantivului, el capata o semnificatie speciala care îi mareste expresivitatea

3. Unele adjective au o topica fixa în raport cu substantivul. De exemplu adjectivele pronominale stau numai în fata substantivului (oricare om) precum adj. "biet". Pe de alta parte adjectivele provenite din participii stau numai dupa substantiv (pomul laudat)

4. Unele adjective își schimba sensul în functie de topica (are o parte buna-opusa lui rea/O buna parte nu au-o parte dintr-un întreg)

5. Adjectivele invariabile au o singura forma pentru toate genurile, numerele si cazurile. Din aceasta categorie fac parte adjectivele nume de culori (bej, crem), adjectivele terminate în -CE (eficace) adjectivele cuvinte vechi în limba (sadea, gata, ditamai)

3. Gradele de comparatie

Sunt forme pe care le ia adjectivul pentru a arata în ce masura un obiect posedă o însusire în raport cu alte obiecte sau cu alte momente ale existentei sale; nu se exprima prin desinente, ci prin constructii sintactice speciale

Gradul pozitiv (exprima o însusire a obiectului fara a o raporta la un alt obiect sau la alt moment) - **cer senin, nor negru**

Gradul comparativ (exprima însusirea unui obiect în raport cu însusirile unui alt obiect, stabilind raporturi de egalitate sau inegalitate)

-de superioritate (mai scump)

-de egalitate (la fel de scump)

-de inferioritate (mai puțin scump)

Gradul superlativ - **relativ** (exprima însusirile la cel mai înalt sau cel mai scăzut grad, prin comparatie cu alt obiect)

-de superioritate (cel mai scump)

-de inferioritate (cel mai puțin scump)

-**absolut** (arata gradul cel mai înalt sau mai scăzut grad, fara a compara obiectul) **foarte scump**

Nu uita!

1. Comparativul se formeaza de la gradul pozitiv al adjectivului prin adaugarea unor adverbe si prepozitii

-comparativ de superioritate: **mai bun decât**

-comparativ de inferioritate: **tot asa de/ tot atât de/ la fel de bun ca si**

-comparativ de egalitate: **mai puțin bun decât**

2. Al doilea termen al comparației de superioritate sau inferioritate poate fi introdus și prin locuțiuni prepoziționale (față de/în comparație/în raport cu)
3. Uneori al doilea termen al comparativului de superioritate sau inferioritate ca și al superlativului relativ pot lipsi (Am o carte mai interesantă)
4. Comparativul de egalitate poate apărea fără morfemele caracteristice, însă sensul comunicării rămâne același (apa rece ca gheața)
5. Superlativul se formează de la comparativul de superioritate sau de inferioritate prin adăugarea lui CEL, marca a superlativului, al doilea termen al comparației superlative fiind introdus prin prepozițiile **dintre, din, de** (cel mai bun dintre ei/ din clasă/ de acolo)
6. Superlativul absolut se formează de la gradul pozitiv al adjectivului, precedat de adverbul foarte (foarte bun)
7. Adjectivul poate să-și schimbe valoarea gramaticală: Omul lenes leargă
mult -adjectiv Lenesul mai mult

aleargă -substantiv

Mijloace afective de formare a superlativului absolut

- adverbe și loc. adverbiale cu valoare expresivă (extraordinar, extrem, grozav, nemaipomenit, nespus, din cale-afară, cu totul și cu totul)
- adverbe, adjective substantive și locuțiuni ce exprimă noțiuni dezagreabile, intensificând negativ sau pozitiv însusirea (destept nevoie mare, sarac lipit, putred de bogat, atât amar de vreme)
- repetiția adjectivului (desteptul desteptilor, o apă adâncă, adâncă)
- construcții exclamative (Cât de mare e!)
- procedee lexicale, prin derivarea adjectivului la grad pozitiv cu prefixe sau sufixe cu sens superlativ (arhi-, super-, extra-, ultra-, supra-, prea-, -isim)
- procedee fonetice prin lungirea vocalei (o apă adââââââââââncă!)

Adjective fără grade de comparație

- adjectivele care la origine sunt vechi comparative sau superlative (inferior, superior, major, minor, oportun, posterior, ulterior, extrem, maxim, minim, suprem)
- adjectivele care exprimă însusiri ale caror sens nu poate fi modificat prin comparație (asemenea, complet, desăvârșit, deplin, întreg, mort, unic, ultim, oral)
- adjective din domeniul științei (adipoasă, hidrofilă, acvatic, energetică)

Funcții sintactice:

- atribut adjectival (se întâlnește în toate cele 5 cazuri): Mama **draga**, iartă-mă!
- nume predicativ: Florile sunt **uscate**.
- complement indirect: Din roșie s-a făcut galbenă

-complement circumstantial de timp: Îl cunoasc de **mic**.

-complement circumstantial de cauza: De **lenes** ce era ,nici mâncarea n-o gusta.

NUMERALUL

Partea de vorbire flexibilă care exprimă un număr, o determinare numerică a obiectelor, ordinea sau distribuția lor prin numărare.

Clasificarea numeralului:

- a) cardinal:** -**propriu-zis**- exprimă un număr abstract sau un număr de obiecte. Pot fi simple (unu, doi) sau compuse (unsprezece)
- colective**: exprimă însoțirea, ideea de grup (amândoi, tustrei)
 - multiplicative**: atata de câte ori crește o cantitate sau se mărește o acțiune (îndoit, întreit)
 - distributive**: exprimă repartizarea și gruparea numerică a obiectelor (câte unul)
 - adverbiale** (de repetiție): indică de câte ori se îndeplinește o acțiune (o dată, de două ori)
 - fractionare**: o zecime, miime
- b) ordinal:** exprimă ordinea prin numărare a obiectelor sau acțiunilor într-o înșiruire (întâiul, primul, secundul)

1. Numeralul cardinal propriu-zis

Poate fi -simplu (numerele de la unu la zece + sută, mie, milion, miliard, trilion, bilion)

-compus: mod de formare - de la unsprezece la nouăsprezece, unitatea se leagă de zece cu ajutorul prep. SPRE

-de la douăzeci la nouăzeci, unitatea se leagă direct de pluralul "**zeci**" (patruzeci)

iar zecile se leagă de unități cu ajutorul conjuncției SI (patruzeci și doi)

-de la o sută în sus numeralul care exprimă numărul sutelor, al miilor se așază înaintea unităților imediat inferioare

Atenție! 1. Se scriu într-un cuvânt numerele compuse de la unsprezece la nouăsprezece și cele care exprimă numărul

- zecilor (treizeci) toate celelalte știindu-se separat (trei sute patruzeci și trei)
2. Pronunțări gresite: paispe, cinspe, cinzeci
3. Numeralul cardinal (ca și celelalte tipuri de numere) poate apărea singur în comunicare, caz în care are valoare substantivală (și funcții sintactice corespunzătoare acestuia), poate, însoți substantivul, când are valoare adjectivală, sau poate însoți verbul, când are valoare adverbială și funcția de complement circumstanțial
4. Numerele **unu** și **doi** variază în funcție de gen
5. De la doi, raporturile de la G-D se exprimă astfel: la G cu prep A sau cu ajutorul articolului demonstrativ CEL; la D se folosește prepoziția LA sau articolul demonstrativ CEL (caiete a doi elevi/celor două fete; s-au împărțit cărți la treizeci de copii/celor treizeci de copii)
6. Numerele zece, sută, mie, milion, miliard au flexiune asemănătoare cu a substantivelor, după număr și caz și pot fi articulate. Omonimia dintre numeral și pronume nehotărâte sau adjective pronominale nehotărâte sau articole se rezolvă în context. Numerele se identifică cu întrebările CÂTI? , CÂTE?
7. Prin articulare, numeralul devine substantiv (a luat un zece la matematică)
8. Numerele unu și doi intră în componenta unor locuțiuni și expresii cu valoare adjectivală sau adverbială (tot unul și unul, de unul singur, nici una, nici două, cu una, cu două)

2. Numeralul colectiv

Mod de formare-de la trei la opt, numerele colective se formează cu -TUS (provenit din tot) sau cu CÂTE(SI) (câtesipatru, câtesitrei) ultimele forme fiind folosite în limbajul popular sau familiar

Observații: 1. Forma **amândoi**, care exprimă o colectivitate alcătuită din două unități, are flexiune de gen și caz

(amândoi/amândouă/amândurora)

2. Când stă înaintea unui substantiv, **amândurora** își pierde A-ul final de la G-D (caiete amânduror copii)

3. **Amândoi** are ca sinonim forma **ambii**, cu forme distincte pentru gen și G-D (ambele/ambilor/ambelor)

4. **Toti, toate** + numeral cardinal au sens de numeral colectiv (Toti șase au plecat)

5. Tot sens de numeral colectiv are și substantivele **pereche** și **duzina**

6. Folosit singur, numeralul colectiv are valoare substantivală, iar când însoțește un substantiv are valoare adjectivală și funcție de atribut

3. Numeralul multiplicativ

Mod de formare: se formează de la numeralul cardinal prin derivarea cu prefixul ÎN- și sufixul -IT (întreit, înzecit)

Observatii: 1. Când însoțește un substantiv (cu care se acordă în gen, număr și caz) are valoare adjectivală și funcție de atribut; lângă un verb, are valoare adverbială și funcție de complement circumstanțial, iar prin articulară se substantivizează
2. **Îndoît** și **întreit** au sinonime neologice pe **dublu** și **triplu**.

4. Numeralul distributiv

Mod de formare: din adverbul CÂTE + numeralul cardinal (câte doi, câte trei)

Nu uita! 1. Numerales formate cu **unu** și **doi** au forme distincte de gen (câte unul/câte una) și la G-D (câte unuia/câte uneia)
2. Si numeralul distributiv poate avea valoare substantivală, adjectivală sau adverbială, cu funcții sintactice corespunzătoare

5. Numeralul adverbial

Mod de formare: din prepoziția DE + numeral cardinal + ORI, cu excepția primului termen al seriei, "**o dată**", format din numeralul cardinal cu valoare adjectivală O și substantivul DATA

Observatii: 1. Ideea de repetare a acțiunii se poate reda și printr-o construcție numerală sinonimă formată din numeralul ordinal + substantivul OARA (a venit a doua oară)
2. Numeralesle **de două ori** și **de trei ori** au ca sinonime neologice **bis** și **tert**.

6. Numeralul ordinal

Mod de formare: de la doi în sus numeralul ordinal se formează din numeralul cardinal însoțit de secvențele al...lea, la masculin și a...a la feminin

Observatii: 1. Seria numeralului ordinal începe cu **întâi(ul)**, care are flexiune de gen, număr și caz și poate fi articulară când apare singur sau în fața substantivului pe care îl determină. Sinonimul **prim** are un comportament morfologic și sintactic identic (primul/prima; primului/primei)
2. Toată seria numeralului ordinal are forme deosebite de gen
3. Formele de G-D se exprimă prin cel de + numeral ordinal, marca de caz fiind preluată de cel (Celui de-al doilea)

4. Numerales al doilea și al treilea au sinonime neologice pe secund și tert
5. Dintâi este o formă a numeralului ordinal în care prepoziția **de** s-a contopit cu numeralul ÎNTÂI
6. În limba contemporană vorbitorii au tendința de a înlocui numeralul ordinal prin cel cardinal (trimestrul doi/ al doilea). Se recomandă folosirea doar în cazul numerelor mari
7. Adjectivele primar și ultim, ca și locutiunea adjectivală **cel (cea) din urma**, au valoare de numeral ordinal

Functii sintactice:

- subiect: A răspuns **al treilea** din catalog.
- nume predicativ: Voi sunteți **doi**.
- atribut adjectival: Măine vor veni **trei** invitați.
- atribut exprimat prin numeral cu valoare substantivală: Interventia **a doi** dintre ei a fost salutară.
- complement direct: L-a chemat pe al doilea.
- complement indirect: Vorbeam **despre doi** dintre ei.
- complement de agent: A fost ajutat **de trei** dintre colegi.
- complement circumstanțial de mod: A fost răsplătit **însutit**.

Adverbul

Partea de vorbire neflexibilă care arată caracteristica unei acțiuni, a unei însusiri sau a unei stări, indicând împrejurarea în care are loc acțiunea. Poate determina un verb, un adverb, un adjectiv, o interjecție cu valoare verbală

1. Clasificarea adverbului

- a) după înțeles: -adverbe de loc (acolo, afara, aproape, departe)
 - adverbe de timp (astăzi, atunci, curând)
 - adverbe de mod (asa, bine, anevoie, degeaba)
 - adverbe de afirmatie (da, bineînțeles, firește)
 - adverbe de negatie (nu, ba, nici, dimpotriva)
- b) după formă: -adverbe simple (lesne, aici, aproape)
 - adverbe compuse (asta-vara, oriunde, oarecum)
- c) după origine: -adverbe primare (cam, foarte, aici, apoi, bine)
 - adverbe provenite din alte părți de vorbire:
 - prin derivare cu sufixe (realmente, pieptis, târâs, fratește)
 - din adjective-participii (tare, clar)
 - din substantive (ziua, noaptea, vara)
 - din pronume relativ-interogative (când, unde, cum)

-din alte promune-nehotarât, demonstrativ, negativ
(cândva, undeva, nicicând)

Obs.: Exista si alte adverbe corelative corespunzatoare într-o regenta prezentei în subordonata a unui adverb relativ

2. Gradele de comparatie

Pentru ca adverbul nu se declina si nu se conjuga, dar în schimb are grade de comparatie, se spune despre el ca se afla la granita dintre partile de vorbire flexibile si cele neflexibile

Gradele de comparatie ale adverbului sunt aceleasi ca la adjective:

-Gradul pozitiv: bine

-Gradul comparativ -de superioritate: mai bine

-de egalitate: la fel de bine

-de inferioritate: mai puțin bine

-Gradul superlativ -relativ-de superioritate: cel mai bine

-de inferioritate: cel mai puțin bine

-absolut : foarte bine

Nu uita! 1.Nu toate adverbele au grade de comparatie, iar unele au doar gradul pozitiv si gradul comparativ

(încolo,înainte)

2.La formarea superlativului relativ al adverbului cel este invariabil, pa când la adjectiv se acorda cu

regentul sau

3.Adverbele mai, puțin, foarte, prea, tare ajuta la formarea gradelor de comparatie

3.Locutiuni adverbiale

Grupuri de cuvinte cu sens unitar si cu rol de adverb

-Locutiunile adverbiale sunt: de loc, de mod si de timp

-În structura lor pot intra substantive, adjective (participii), numerale, adverbe precedate de prepozitii (în fata, peste tot, din loc în loc, din vreme ce, pe însrate, cu de-a sila, de asta seara)

-Pot fi formate prin repetarea unor adverbe (ora de ora, din an în an, asa si asa)

4.Functii sintactice

-Cea mai frecventa functie sintactica a adverbului si locutiunii adverbiale este cea de complement circumstantial de loc/ de mod/ de timp

-Adverbul (locutiunea adverbiala) mai poate îndeplini functia de atribut adverbial (Am deschis fereastra de jos)

-Unele adverbe (locutiuni adverbiale) pot fi predicate, de ele depinzând propozitii subordonate subiective, în cazul în care adverbele sunt urmate de elementele de relatie *ca, sa, ca sa, daca, de* (bine, adevarat, fireste, sigur, negresit, posibil, pesemne, probabil, fara îndoiala, de buna seama, poate, cu siguranta)

Observatii: 1. Adverbele **chiar, doar, mai, nici, nu, numai, macar** nu au functie sintactica, intrând în componenta

partilor de propozitie pe care le însotesc

2. Adverbele (locutiunile adverbiale) pot fi si numite predicative, când intra în componenta unui

predicat nominal (Asa sunt toti parintii)

5. Ortografia adverbilor si a locutiunilor adverbiale

a) Se scriu într-un cuvânt (adverbele compuse cu fuziune desavârsita)

-prepozitie + adverb (deasupra, degeaba, deplin)

-adjectiv + substantiv (bunaoara, deseori)

-adverb + *fie-/oare-/ori-/va-* antepus sau postpus (fiecum, oricum, cândva, cumva)

-adjectiv pronominal + adverb (alaltaieri)

-adverb + adverb (nicicând, nicicum, niciodata)

-adverb + conjunctie (asadar)

b) Se scriu cu cratima:

-adjectivul **asta** + substantiv (asta-vara, asta-seara, asta-noapte)

-prepozitia **dupa** + substantiv (dupa-amiaza, dupa-masa)

-prepozitia **întru/dintru** + adverb (dintr-adins, într-adâncime)

-prepozitie compusa **de-a** din locutiunile adverbiale (de-a busilea, de-a berbeleacul, de-a valma)

-locutiunile adverbiale formate din :

-doua substantive (calea-valea)

-un substantiv + un adverb (câine-câineste)

-doua verbe (treaca-mearga)

-doua adverbe (încet-încet)

c) Se scriu în cuvinte separate locutiunile adverbiale alcatuite din cuvinte care-si pastreaza întelesul si pot exista independent în vorbire (de obicei, de jur împrejur, la maximum, la o parte, în afara, între timp, în van, pe negândite)

Prepozitia

Partea de vorbire neflexibila care leaga attributele si complementele de cuvintele pe care le determina

1.Clasificarea prepozitiilor

a)dupa forma -simple (a, contra, cu, spre, sub, din, de)

-compuse (despre, de la, de pe la, înspre, de sub, de pe lângă)

b)dupa origine -prepozitii propriu-zise (de, din, la, pe, lângă)

-provenite din -substantive (gratie, multumita)

-participii (datorita)

-adverbe (impotriva, deasupra)

c)dupa regimul cazual:

-prepozitii care cer cazul acuzativ: cu, din, de, despre, dinspre, înspre, pentru, prin, sub etc.

-prepozitii care cer cazul genitiv:asupra, contra, împotriva etc. (aici intra categoria prepozitiilor provenite din

adverbe cu aspect articulat)

-prepozitii care cer cazul dativ:gratie, multumita, datorita, conform, potrivit, contrar,aidoma si asemenea (aici

intra prepozitiile provenite din substantive, verbe la participiu sau adverbe)

Nu uita! Prepozitia si locutiunea prepozitionala nu au functie sintactica. Ele se analizeaza împreuna cu attributele sau complementele pe care le leaga de cuvântul determinat

2.Locutiunile prepozitionale

Grupuri de cuvinte cu înteles unitar si cu rol de prepozitie

Ele sunt alcatuite din una sau doua prepozitii si o alta parte de vorbire

a)un substantiv (în fata, in spatele, din cauza, în loc de)

b)un adverb cu sau fara aspect articulat (în josul, în afara de)

c)adjectivul “**tot**” (cu tot cu)

Nu uita! Locutiunile prepozitionale cer genitivul sau acuzativul

acuzativul, când ultimul termen este o prepozitie (alaturi de, afara de, conform cu, relativ la)

genitivul, când ultimul termen este un substantiv articulat sau un adverb cu aspect articulat (în fata, in urma, de-a latul)

Interjectia

Partea de vorbire neflexibila care exprima, fara sa le denumeasca, stari sufletesti sau volitionale, ori reproduce (aproximativ) sunete si zgomote din natura

Interjectiile pot fi alcatuite din:-un sunet (o! a!)

-mai multe sunete (ooo! ah!)

- doua sau mai multe silabe (aoleu!)
- un cuvânt repetat (mac-mac!)
- din mai multe cuvinte (trosc-pleosc!)

Interjecțiile pot reda: -stări sufletești: -durere (au! vai!), teama (aoleu!), nemulțumire (oh!), dispreț (halal!), deznădejde

(vai!), ciuda (uf!), îndoială (hm!), mirare (aaa!), admirație (a! o!), entuziasm (ura!)

-zgomote din natură sau din lumea înconjurătoare (trap! poc! fâs! scârț!)

-sunete care însoțesc acțiunile fiziologice umane (hăciu! hâc!)

-sunete emise de animale, păsări, insecte (ham! cucu! bzzz!)

Funcții sintactice:

-pot fi folosite cu valoare de predicat (interjecții predicative): Hai în casă!

-subiect: De afară se auzea mereu: **trosc!**

-complement direct: Ei auzeau: **poc!**

-nume predicativ: E **vai** de ei.

-atribut: Îndemnul **mars!** îi era cunoscut.

Conjunctia

Partea de vorbire neflexibilă care leagă, în fraza două propoziții sau în propoziție, două cuvinte cu aceeași funcție sintactică

1. Clasificarea conjuncțiilor

a) după formă -simple (și, iar, dar, ca, sau, dacă)

-compuse (caci, asadar, fiindcă, ca să)

b) după funcție: -coordonatoare-copulative (și, nici)

-adversative (dar, iar, ci, ba, însă)

-disjunctive (sau, ori, fie)

-conclusive (deci, asadar, va să zică)

-subordonatoare-cauzale (caci, deoarece, fiindcă)

-de scop (sa, ca sa)

-condiționale (dacă, de)

-concesive (deși)

-de loc (unde)

-consecutive (încât, ca, de)

-de mod (precum, ca)

Nu uita! Și alte părți de vorbire pot avea valoare de conjuncție:

-pronumele relative (care, cine, ce)

-adverbele relative (când, cum, unde, cât, precum, încotro)

-alte adverbe (asadar, doar)

*Atentie! Pentru a determina natura unui raport de coordonare sau de subordonare se foloseste procedeul corelativelor. În coordonare, procedeul consta în repetarea conjunctiei **ori...ori/sau...sau** În subordonare, conjunctiei din propozitia subordonata îi corespunde în propozitia regenta un adverb sau un cuvânt cu valoare adverbiala (desi, totusi)*

2.Locutiuni conjunctionale:

Grupuri de cuvinte cu înțeles unitar si rol de conjunctie. În alcatuirea lor intra totdeauna o conjunctie sau o alta parte de vorbire cu valoare de conjunctie

Locutiuni conjunctionale:

- coordonatoare-copulative (cât si, precum si, ci si, nu numai)
- adversative (numai ca, în schimb)
- conclusive (prin urmare, de aceea)
- subordonatoare-cauzale (din cauza ca, din pricina ca)
 - de scop (pentru ca sa, cu scopul sa)
 - conditiale (cu conditia sa, în caz ca)
 - concesive (macar ca, cu toate ca, chiar daca, chiar de)
 - de loc (de unde, pâna unde)
 - consecutive (asa ca)
 - de mod (asa cum, ca si cum, ca si când, fara ca sa)
 - de timp (pâna ce, pâna sa, în timp ce, ori de câte ori)

Observatii: 1.O conunctie sau locutiune conjunctionala poate introduce mai multe tipuri de subordonate, în functie

de context (cu exceptia celor prezentate)

2.Exista locutiuni conjunctionale care pot introduce numai anumite subordonate: de loc, de timp, de mod, concesive.